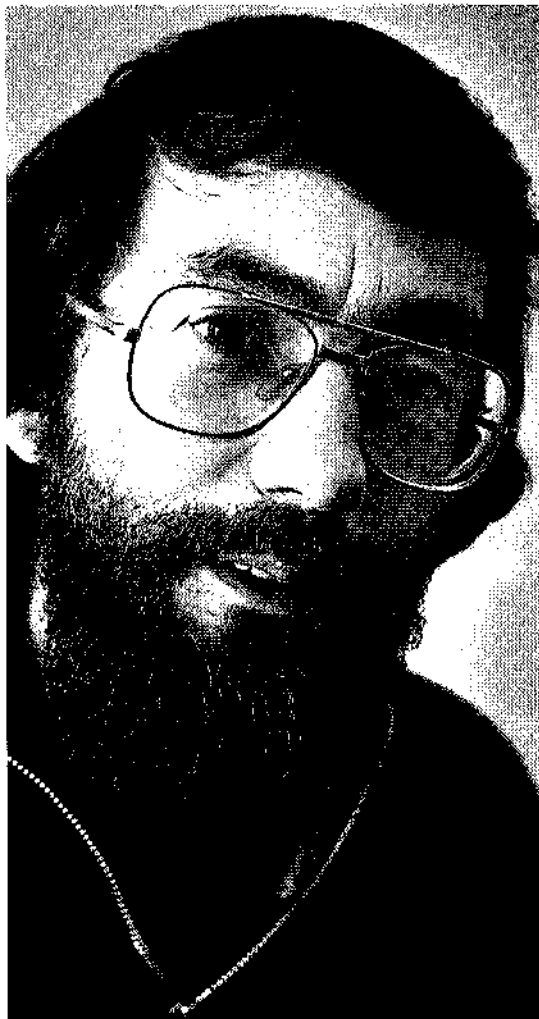

GEERT DE VRIES: ONDERWIJSKONSULENT NATUUR- EN MILIEUEDUKATIE IN DRENTE

Petra Sevinga

In maart is het twee jaar geleden dat Drente een structurele baan creëerde voor een functionaris met als taak het bevorderen van natuur- en milieubesef bij het basis- en voortgezet onderwijs. De provinciaal onderwijskonsulent voor natuur- en milieuedukatie is ondergebracht bij het Instituut voor Natuurbeschermingsedukatie (IVN). Het bedrag dat de provincie beschikbaar stelde (in totaal f 75.000,—) bleek niet toereikend voor een fulltime-baan, dus werd deze voorlopig op 32 uur gesteld. Geert de Vries uit Assen, schoolbegeleider met als specialisme natuuronderwijs, werd gekozen voor deze, in Nederland nog steeds unieke, functie. Hij heft zich tot nog toe voornamelijk met het basisonderwijs beziggehouden en blijkt daar een gat in de markt te vullen. Zo is er een enorme behoefte aan de workshops die Geert voor zijn rechtstreekse doelgroep, de leerkrachten, organiseert. Hij geeft hen praktische suggesties hoe ze zelf met hun eigen klas activiteiten op het gebied van natuur- en milieuedukatie (NME) op kunnen zetten. Via de leerkrachten worden duizenden leerlingen bereikt. Behalve deze praktische werkbijeenkomsten organiseert Geert korte cursussen en ontwikkelt hij samen met scholen natuur- en ontdekkpaden, waarbij gidsjes worden samengesteld met wat informatie en opdrachjes voor ouders en kinderen. Kortom, de scholen krijgen van hem advies, voorlichting, begeleiding en ondersteuning op het gebied van NME. Omdat de functie een structureel onderdeel van een nieuw provinciaal milieubeleid is, kan Geert ook op de lange termijn werken. Zijn beleid moet er op gericht zijn NME planmatig in het onderwijs in te voeren. Scholen die begeleid willen worden bij het planmatig opzetten van NME-activiteiten in hun eigen schoolorganisaties krijgen dan ook voorrang.

Deze pioniersbaan begon voor Geert de Vries met een oriënterende periode: aftasten, overleggen, relaties opbouwen, etc. Er was al wel het één en ander op het gebied van NME voor het onderwijs in Drente, maar erg versnipperd. Het organiseren van en deelnemen aan samenwerkingsverbanden tussen scholen en NME-organisaties die een aanbod naar de scholen doen (zoals de plaatselijke milieugroepen en IVN-afdelingen) is dan ook één van de taken van Geert. Ook geeft hij deze organisaties didactische adviezen.

Geert moet zijn doen en laten verantwoorden voor een begeleidingscommissie waarin het IVN, de Drentse Milieuraad en de Schooladvies- en Begeleidingsdienst (SABD) zitting hebben. Een belangrijke taak van deze commissie is het zorgen voor een goede taakafstemming tussen de verschillende beroepskrachten NME in Drente. Het blijkt dat NME in het onderwijs een geheel eigen organisatie vereist tav. beleid, coördinatie en samenwerking.

Al vrij snel ontstond nauwe samenwerking tussen Geert de Vries en de SABD in Drente. In Drente is maar één zo'n centrale dienst en deze is actief voor alle 350 basisscholen. Het NME-werk voor de basisscholen heeft voorrang gekregen.

'Het leek verstandig om in een baan met zo'n breed werkveld met de jongste kinderen te beginnen, bovendien heeft het voortgezet onderwijs biologieleeraren. Ik wilde liever eerst met deze doelgroep goed aan de slag in plaats van van alles maar half aan te pakken. De samenwerking met de SABD is daarvoor essentieel. Via één instantie kunnen de leerkrachten van alle Drentse basisscholen bereikt worden, voor al die scholen kunnen we plannen maken. Het werkt ook functioneel, we verdelen de taken'. Geert wil zo snel mogelijk een begin maken met het speciaal onderwijs. Ook het voortgezet onderwijs komt steeds dichterbij en in de toekomst is het misschien mogelijk dat Geert bijdragen gaat leveren aan nascholing binnen opleidingsinstituten als de pedagogische akademies.

Leren door verwondering

Veel voorbereidende besprekingen met directies, schoolbegeleiders en NME-organisaties gingen vooraf aan het organiseren van workshops. Het doel van deze doe-middagen is belangstelling wekken voor NME bij onderwijsgevend en het geven van suggesties hoe ze met hun leerlingen op dit ge-

Ambtenaren en politici krijgen praktische biologies. V.l.n.r. Gedeputeerde H. J. Boerema, Geert de Vries, W. R. Visser, gedeputeerde D. van As-Kleywegt, A. Anema

bied aan de gang kunnen gaan. 'Leren door verwondering' is volgens Geert de beste weg, niet dmv. lees-, plak- en knipjesjes zoals in het gangbare biologietoelichting, maar door ontmoetingen met de concrete werkelijkheid waarin je zelf op onderzoek uitgaat want 'wat je zelf ontdekt maakt toch de meeste indruk'. Het is volgens Geert niet meer dan voor de hand liggend om de schoolomgeving als uitgangspunt te nemen: 'Je hoeft echt niet naar natuurgebieden te gaan, je moet de mogelijkheden gebruiken die de schoolomgeving biedt. De onderwerpen sluiten dan ook aan bij de leef- en levingswereld van kinderen'. Al doende leert Geert de leerkrachten de schoolomgeving te benutten om ontmoetingen tussen kind en natuur te realiseren. 'Ik leg bijvoorbeeld een stuk boomstam voor alle leerkrachten neer. Zo'n stuk stam heeft een verhaal in zich: luister nu eens wat die stam je kan vertellen en schakel je kennis uit. We gaan met loepjes aan de gang en bekijken schimmels, duizendpoten en miljoenpoten. Zo'n beestje onder de loep is zo nieuw, daar raken ze in het begin niet over uitgepraat. Ik heb gekozen voor het aldoende leren: begrijpen via grijpen, het gaat erom de betrokkenheid bij natuur en milieu te vergroten!' Omdat zowel leerkrachten als leerlingen behoefte hebben aan structuur maakt Geert gebruik van werkbladen met waarnemingsvragen en doe-opdrachten, die een hulpmiddel zijn om gericht te leren kijken. Het gevraagde antwoord moet ter plekke kunnen

worden gevonden (bv. kun je aan dit dier zien dat ie in het water leeft?, beschrijf waaraan je ziet dat het herfst is). Aan het eind van de werkbijeenkomsten bekijkt Geert met de leerkrachten hoe ze de opgedane ervaringen om kunnen zetten in activiteiten voor de leerlingen: 'Wat moeten ze nog kennen en kunnen om zoiets de volgende week met hun eigen klas te realiseren!'. De leerkrachten moeten zelf buitenlessen leren geven, werkbladen leren maken en zelf nieuwe activiteiten kunnen bedenken. Geert geeft suggesties op zo'n manier dat de leerkrachten het gevoel krijgen: dat had ik zelf ook wel kunnen bedenken als ik die tien andere vakken niet ook hoefde te geven. 'Het is heel belangrijk dat je de leerkrachten genoeg zelfvertrouwen geeft om met de eigen klas op stap te gaan. Daarom moet je ze eenvoudige, herkenbare werkvormen aanbieden. Het gaat helemaal niet om de hoeveelheid informatie die ze moeten hebben over de natuur. Laat de kinderen maar verkennen, verzamelen en onderzoeken, hun zintuigen gebruiken: horen, ruiken, voelen, proeven, etc.' Geert krijgt vaak reacties van leerkrachten in de trant van: 'de kinderen wilden mij vooral laten delen in hun ontdekkingen in plaats van te vragen naar namen en feiten' of 'ik hoef die kinderen niets te vertellen, ze vertellen mij alles!' Soms gaat Geert naar de scholen terug: 'Als ik dan groepjes kinderen rond de school bezig zie, of hoor dat de leerkrachten leuke buitenlessen hebben gedaan, dan ben ik heel dankbaar.'

Verbaal geweld

Af en toe maakt Geert zelf werkbladen maar hij gebruikt vooral bestaande produkten nadat hij ze eerst zelf heeft uitgeprobeerd: 'Er is een overvloed aan goed en slecht materiaal. Veel werkbladen en leskisten zien er dikwijls prachtig uit maar de bruikbaarheid ervan in de praktijk valt soms flink tegen'. Geert noemt een voorbeeld van een werkblad met een onderzoeksopdracht naar meelwormen: 'Een wedstrijd tussen twee meelwormen, welke het snelst aan de overkant is, over een glasplaat en over schuurpapier. Helaas weten ze zelf niet dat het een wedstrijd is!' Als in een leskist materialen zitten die de leerkracht zelf niet kan aanschaffen of als het voor hem onmogelijk is om de gegeven werkvormen zelf te organiseren, vraagt Geert zich af of deze dan wel juist zijn gekozen. Hij wil uitgaan van het gewone, van het voor de hand liggende. Ook is er veel lesmateriaal over milieuproblematiek dat volgens Geert 'bol staat van verbaal geweld: grote-mensen-problemen die vaak op een naïeve manier over de hoofden van kinderen worden uitgestort. Ik wil de leerkrachten goed lesmateriaal aanbieden. Bijvoorbeeld het afvalpakket Wat zit er in die zak van de Stichting Milieu-educatie, een goed produkt wat ik heb gebruikt voor een thema-middag over afval. Voor goed nieuw NME-materiaal probeer ik de leerkrachten enthousiast te maken. Veel lesbrieven worden door de scholen niet opgepakt doordat werkgroepen, die dat lesmateriaal hebben samengesteld, met al hun know-how geen verstand van onderwijs hebben. Ik ben ervoor om samen om de tafel te gaan zitten: jullie hebben de inhoud, de verpakking kun je beter aan onderwijsmensen overlaten'.

Schoolbegeleiders in actie

Veldwerk is een belangrijk onderdeel van natuur- en milieueducatie

In 1985/86 was er geen geld genoeg om de tientallen bijeenkomsten voor honderden leerkrachten goed te kunnen ondersteunen met leer- en hulpmiddelen. De provincie heeft echter met ingang van dit jaar deze post op de begroting gezet en f 9000,— per jaar toegezegd voor lesmateriaal. Dit is volgens Geert mede te danken aan een diapresentatie over de inhoud van de nieuwe functie die hij voor Provinciale Staten gaf. Ook liet hij hen kennismaken met een praktisch biologielesje met schoon Drents slootwater en vies IJsselmeerwater. 'Na afloop waren ze onder de indruk en zagen het belang van geld voor eenvoudig lesmateriaal in. Dit bedrag komt er structureel bij, dat is zoveel belangrijker dan een projectsubsidie. De eerste jaren zullen ze mij niet meer over geld horen!'

Autodidakt

Geert zou graag willen dat zijn parttime-

baan fulltime werd. 'Deze baan heeft zo'n breed werkveld, het is jammer dat je daar voor maar 32 uur op gezet wordt. Voor cursussen en werkbijeenkomsten moet ik al met wachtlijsten werken. Overleg met allerlei instanties als de SABD, NME-bewegingen, direkties etc. is ontzettend belangrijk maar kost veel tijd. Lesmateriaal moet worden uitgeprobeerd, nieuw materiaal moet worden ontwikkeld, daar heb ik nauwelijks tijd voor. Het voortgezet onderwijs komt steeds dichterbij. Ik wil kwaliteit kunnen blijven leveren, vraag en aanbod moeten op elkaar aansluiten.'

Geert besteedt al zijn vrije tijd, voor zover hij die nog heeft, aan natuurstudie. Van huis uit is hij een vogelaar maar hij is geïnteresseerd in alles wat zich in de natuur afspeelt. Op 1 m² kan hij zich uren vermaken. Regelmatig adopteert hij jarenlang een bepaald gebied dat hij wil leren begrijpen. Hij gaat het veld in (vaak met fotokamera), onderzoekt zo'n gebied en verzamelt informatie over zijn onderwerp. 'Ik reken mijzelf tot de autodidakten, dat veldonderzoek heeft me veel meer geleerd dan het onderwijs. Ik duik ergens helemaal in, daar is geen opleiding voor. In het veld zitten is voor mij overleven, niet zomaar een hobby. Het is ook heel spannend, eigenlijk vraag ik zo'n gebied iets van zijn geheimen prijs te geven.' De laatste jaren heeft Geert zich veel beziggehouden met vegetatiekunde en geomorfologie. Op het moment is hij intensief met hoogveen bezig. 'Het boeiende voor mij in deze nieuwe baan is dat ik de taal van de leerkrachten spreek en dat ik NME via hele praktische bijeenkomsten de school binnen kan brengen. Deze functie biedt zoveel mogelijkheden dat ik, zoals het nu lijkt, fluitend m'n pensioen tegemoet ga.'